

Natuur.oriolus

bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Retouradres: Natuurpunt,
Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

VLAAMS DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR ORNITHOLOGIE | DECEMBER 2021 | JG 87 | NR 4
NATUURPUNT | COXIESTRAAT 11 | B-2800 MECHELEN

natuurpunt
Studie

Warmtekijkers
en vogelstudie

123

Zeldzame vogels 2020

137

Keizerarend:
nieuw voor België

150

Keizerarend: een nieuwe vogelsoort voor België

Op 12 april 2020 observeerde en fotografeerde Bart Augustijns een trekkende Keizerarend boven Heule-Kortrijk (W). Dezelfde vogel werd 4 dagen later ook in in Møn, Denemarken gezien. Door de vele foto's die werden gemaakt, kon de vogel met zekerheid als Keizerarend *Aquila heliaca* worden gedetermineerd.

► Ignaas Robbe (IR) & Bart Augustijns (BA)

► Keizerarend *Aquila heliaca*. 12/04/2020. Heule (W) (Foto: Bart Augustijns)

Inleiding

De strikte 'lockdown' van 18/03/2020 tot 04/05/2020 was één van de meest voelbare maatregelen om het begin van de Covid-19 – pandemie het hoofd te bieden. Het kwam er op neer dat iedereen zoveel mogelijk thuis moest blijven, geen niet-essentiële verplaatsingen mocht maken met de wagen en dat er een samenscholingsverbod én een nachtelijk uitgaansverbod kwamen.

Vogelkijkend Vlaanderen moest zijn passie dus maar uitoefenen in de tuin of vanop het terras, of op wandel- of fietsafstand van de woonplaats. Er was echter een geluk bij een ongeluk; de eerste en 'historische' lockdown viel perfect op het hoogtepunt van voorjaars-trek en de focus van de vogelkijkers lag in hun eigen directe woon-omgeving.

Vogeltrek kun je in principe overal observeren in Vlaanderen; zolang je een beetje zicht hebt op de omgeving en als de trekomstandigheden goed zijn. Zuid-West-Vlaanderen is een prima regio om trekvogels te observeren. De valleien van de Leie en de Schelde zijn groene corridors in deze sterk bebouwde en geïndustrialiseerde regio en het is duidelijk dat trekvogels er dankbaar gebruik van maken. De Leie stroomt in een perfecte ZW-NO oriëntatie door Zuid-West-Vlaanderen, dit is ook de trekrichting van de meeste trekvogels die we zien over deze regio. We hebben ervaren dat trekvogels graag de noordkant van het Leiebekken tussen Menen en Wielsbeke kiezen in hun traject naar het NO in de lente of naar ZW gedurende de najaarstrek. Vooral bij de voorjaarstrek lijkt het alsof ze reeds het centrum van de grote Franse agglomeratie Lille-Tourcoing-Roubaix hebben vermeden en dan via de noordkant van die agglomeratie langs de Leievallei België binnenvliegen en daarbij ook nog eens het stadscentrum van Kortrijk mijden. We observeren dus regelmatig bij goede trekdagen een zekere "stuwing" van trekvogels aan de noordkant van de Leievallei in Zuid-West-Vlaanderen.

Het is net op dit traject – in Heule–Watermolen – dat BA regelmatig vanuit zijn tuin de lucht afspeurt naar trekvogels. BA heeft een voorliefde voor roofvogels en andere trekvogels die gebruik maken van thermiek. Soorten zoals Buizerd *Buteo buteo*, Wespendif *Pernis apivorus*, Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus*, Rode Wouw *Milvus milvus*, Zwarte Wouw *M. migrans*, worden er jaarlijks of haast jaarlijks als doortrekker gezien. Op 30 april 2017 kon BA zelfs vanuit uit zijn tuin een overtrekkende Dwergarend *Hieraaetus pennatus* fotograferen. Het is ook redelijk gemakkelijk de trekkende vogels van plaatselijke vogels te onderscheiden omdat die waarnemingen in de stedelijke omgeving van Kortrijk gebeuren. Behalve Torenvalk *Falco tinnunculus*, Sperwer *Accipiter nisus*, Slechtvalk *F. peregrinus* en Boomvalk *F. subbuteo* hebben andere roofvogels bij wijze van spreken niks te zoeken in Heule–Watermolen want het is voor hen geen ideaal jacht-terrein, het is gewoon een plek op hun trekroute.

Waarneming van Keizerarend op 12/04/2020

Onder invloed van een hogedrukgebied boven de Noordzee, was 12 april 2020 een bijzonder zonnige en warme dag, de maximumtemperatuur liep op tot 23°C en dat is warm voor de tijd van het jaar. Een zwakke wind kwam uit veranderlijke richtingen en er waren stapelwolken en een mogelijk plaatselijk onweer werd voorspeld. Om 12:53 pikt BA vanuit zijn tuin een arend op die uit ZW richting komt. De vogel zit redelijk hoog en hij neemt een aantal foto's die hij snel post op de WhatsApp groep "vogelwaarnemingen ZWVL". Ignaas Robbe (IR) kijkt naar de foto's en stelt tot zijn grote verbazing vast dat de foto's overduidelijk het silhouet van een "keizerarend" (Keizerarend of Spaanse Keizerarend *Aquila adalberti*) in immatuur kleed (op dat moment denken we 3de of 4de kalenderjaar) tonen. IR spurt enigszins verbouwereerd naar buiten, want hij woont maar 1,4 km meer naar ZW van BA en dus zal de vogel misschien nog zichtbaar zijn want hij moet een paar minuten eerder ook over de tuin van IR gevlogen zijn. Misschien cirkelt hij net even verder? De optie om in de wagen te springen en snel een paar kilometer naar het NO te rijden zat er niet in, want het oppikken van een mogelijke Keizerarend zal niet onder een "essentiële verplaatsing" vallen, of toch niet in de ogen van de handhavers. IR kan de vogel niet terug vinden, maar wel snel reageren en de foto's van BA op de WhatsApp groep Rare Birds Belgium zetten. De foto's van BA zijn erg overtuigend voor Keizerarend of Spaanse Keizerarend. Tientallen vogelaars ten NO van Kortrijk haastten zich naar buiten in de hoop minstens een glimp op te vangen van de "keizerarend". Slechts 2 gelukkigen, Bart De Keersmaecker en Ward De Moor, konden om 13:54 in Kalken–Hussevelde, 52 km in vogelvlucht van Heule–Watermolen, de keizerarend oppikken. Daar botste hij op stapelwolken en slecht vliegweer, maar zette toch zijn koers verder in ONO richting (pers. med. Bart De Keersmaecker). Tussen Heule–Watermolen en Kalken–Hussevelde ligt een afstand van 52,5 km in vogelvlucht. Daar deed hij één uur over en dus hebben we ook direct de vliegsnelheid; bij benadering 52,5 km/u.

► Vergelijking tussen Keizerarend *Aquila heliaca* in Heule (W) op 12/04/2020 (links) en Møn (Denemarken) op 16/04/2020 (rechts). Het gaat hier met zekerheid om dezelfde vogel. De donkere vlek aan de basis van de rechterondervleugel, in de foto met '4' aangeduid, neemt alle mogelijke twijfel weg. (Foto's: Bart Augustijns en Mikkel Høegh Post)

Melding van dezelfde Keizerarend op het eiland Møn, te Denemarken op 15/04/2020

Drie dagen later, op 15 april 2020, wordt in het dorpje Klintholm Gods (N 54° 58' 40".0, E 2° 30' 22".2), op het oostpuntje van eiland Møn in Denemarken dezelfde vogel teruggevonden. Dit is 750 km in NO-richting van de laatste observatieplek Kalken-Hussevelde. Hij vliegt op dat moment redelijk laag naar west, wellicht zoekend naar een rustplaats. Op 16 april 2020 wordt de vogel nog door honderden toegesnelde Deense vogelkijkers gezien. Hij verdwijnt diezelfde avond in NW richting rond 19:55 en wordt dan op Møn niet meer gezien. Op 17 april 2020 zijn er twee waarnemingen van een keizerarend die naar noord vliegt rond 11:00 op het noordpuntje van Sjaelland N 56° 7' 34".8, E 12° 16' 10".0. Van deze vogel zijn er geen foto's, dus kunnen we niet met zekerheid zeggen of het om dezelfde vogel gaat, maar we vermoeden van wel, ook al omdat één van de waarnemers meldt dat hij het "verenkleed herkent van de foto's van Møn" (www.dofbasen.dk).

Op dat moment zijn we nog niet zeker of het nu om een Keizerarend of een Spaanse Keizerarend gaat, de vogel is van het type 4de of 5de kalenderjaar en in dat stadium zijn deze twee soorten echt niet makkelijk te onderscheiden. Gelukkig zijn er goede foto's beschikbaar van deze vogel zodat we de determinatie en leeftijdsbepaling kunnen bevestigen.

► Keizerarend *Aquila heliaca* 16/04/2020. Møn (DK) (Foto: Mikkel Høegh Post)

Determinatie Keizerarend / Spaanse Keizerarend

Initieel was de determinatie als "keizerarend" (Keizerarend of Spaanse Keizerarend) aan de hand van foto's uit Heule en Møn redelijk eenvoudig te maken. We zien een massieve arend met een brede hand en diep uitgesneden vingers, ook het vliegbeeld doen ons besluiten dat we hier met een *Aquila* of *Clanga* arend te maken hebben. De *Aquila's* en *Clanga's* vormen een groep arenden die soms voor determinatieproblemen kan zorgen, zeker bij onvolwassen vogels. De foto's die BA maakte in Heule zijn redelijk goed, maar gelukkig krijgen we beeldvullende foto's uit Denemarken die ons in staat stellen het verenkleed nauwkeurig te bestuderen.

De arend geeft een algehele vlekkerige indruk, met een dominant zand-beige kleur en donkere 'vlekkerige' strepen op de buik en de ondervleugel, de slagpennen hebben lange donkere toppen. Daarnaast valt de nogal lange staart op.

Steenarend *Aquila chrysaetos* en Schreeuwarend *Clanga pomarina* kunnen we direct uitsluiten. Die zullen er onderaan nooit zo vlekkerig en licht uitzien. Daarenboven heeft Schreeuwarend een kortere staart en Steenarend een nog langere staart. Van Bastaardarend *Clanga clanga* moet de zeldzame fulvescens-vorm in overweging genomen worden. We zien een zeer zware snavel op de foto's, wat niet pleit voor Bastaardarend. Jammer dat er geen detailfoto's zijn van de snavel, maar een Keizerarend heeft ovaalvormige neusgaten, terwijl die bij Bastaardarend rond zijn. De gestreepte borst pleit voor Keizerarend. Bastaardarend heeft doorgaans een effen

► Keizerarend *Aquila heliaca* 5de kalenderjaar.16/04/2020. Møn (DK) (Foto: Kim Duus)

borst, hoewel er intermediaire Bastaardarenden (intermediair = tussen typische exemplaren en vogels van het *fulvescens*-type maar meer neigend naar die laatste) vastgesteld zijn met een gestreepte borst. Dit zijn echter uitzonderingen. We moeten ook alert zijn voor een (jonge) Stepparend *Aquila nipalensis*, maar die vertoont nooit streping op de borst. Daarnaast ontbreekt de contrasterende witte baan in het midden van de ondervleugel, die typisch is voor jonge Stepparenden. Stepparend heeft bovendien een kortere staart. Een Zeearend *Haliaeetus albicilla* heeft een veel kortere staart en een ander vliegbeeld. Blijft over: Keizerarend *Aquila heliaca* of Spaanse Keizerarend *A. adalberti*.

Determinatie en leeftijd

Determinatie en leeftijdsbepaling van de waargenomen Keizerarend is hoofdzakelijk gebaseerd op Malmhagen & Larsson (2013) en Rodriguez (2020). Ook de persoonlijke communicatie met Klaus Malling Olsen, die de Keizerarend op Møn zag en fotografeerde, hielp hierbij.

Behalve in de twee hoger genoemde artikels en de communicatie met Klaus Malling Olsen, was informatie over oudere immature Keizerarend en Spaanse Keizerarend niet eenvoudig in de literatuur terug te vinden.

Keizerarenden en Spaanse Keizerarenden ondergaan in de transitie van juveniel kleeft naar volwassen kleeft een (voor Europese arenden) redelijk unieke kleurverandering: van een overwegend zandbeige naar een donkerbruin verenkleed. Daarbij worden ze logischerwijs donkerder bij het naderen van de volwassen leeftijd na ongeveer 6 jaar. Dit verklaart het vlekkerige verenkleed van de Keizerarend die BA over Heule observeerde: veren van het licht juveniele kleeft worden geleidelijk vervangen door donkerbruine veren van het volwassen kleeft met als resultaat een overgangskleeft met veren van beide kleurtypes. De Keizerarend van Heule was in zijn 5de kalenderjaar – geboren in 2016 – en dit is zowat het moeilijkste kleeft om ze van Spaanse Keizerarend te onderscheiden. Omdat het hier een nieuwe soort voor België betreft, was het wel erg belangrijk een sluitende determinatie te hebben. We hebben een set van kenmerken nodig om tot determinatie van Keizerarend te komen.

Beschrijving en duiding van de verschillen tussen Keizerarend en Spaanse Keizerarend aan de hand van foto's van de in Heule op 12 april 2020 geobserveerde Keizerarend in 5de kalenderjaar:

1. De *algemene indruk* van het verenkleed is eerder slordig en vlekkerig. Spaanse Keizerarend zal ook een nogal slordige indruk maken in die leeftijd, maar het vlekkerige is doorgaans nog opvallender dan bij Keizerarend. Bij Spaanse Keizerarend zien we overigens meer rossige tinten, bij Keizerarend zijn die meer zandkleurig. De algemene indruk van de vogel pleit dus zeker voor Keizerarend.
2. Een Spaanse Keizerarend heeft op deze leeftijd een eerder ononderbroken grof gevlekte *buik en borst* over de ganse lengte, met soms een aanzet tot lichte streping op de borst. Keizerarend daarentegen toont meestal een duidelijk tweeledig patroon: een quasi effen zandkleurige onderbuik en een wat slordig, nogal fijn maar duidelijk gestreepte/vlekkerige borst. Dit kenmerk is doorgaans goed te gebruiken om jonge Keizerarenden van Spaanse Keizerarenden te onderscheiden. Daarnaast contrasteren de donkere *keel en borst* bij Keizerarend met de lichtere ondervleugeldeken. Bij Spaanse Keizerarend is er weinig kleurcontrast tussen de ondervleugeldeken en de keel, borst en onderbuik.
3. De streping op de *onderstaart* is bij Spaanse Keizerarend op deze leeftijd zeer zwak aanwezig. Bij Keizerarend is een duidelijke streping op de staartpennen te zien.

4. De streping op de nieuwe *armpennen* van het adulte type pleit voor Keizerarend, bij Spaanse Keizerarend zijn de armpennen minder contrasterend en donkerder, waardoor de streping minder goed te zien is.
5. De meeste oudere immature Keizerarenden tonen op de *ondervleugel* een typisch patroon van donkere middelste ondervleugeldeken die contrasteren met zandkleurige kleine ondervleugeldeken. Dit patroon vormt een donkere lijn. Die tekening vinden we op die leeftijd niet terug bij Spaanse Keizerarend, waar de ondervleugeldeken doorgaans veel donkerder en uniform zijn.
6. De *lichtkleurige delen van het verenkleed* zijn bij Keizerarend zandkleurig tot beige. Bij Spaanse Keizerarend zouden we eerder een lichte rossig-rode tint verwachten, dit kenmerk is echter niet altijd betrouwbaar bij oudere immature vogels. Zeker bij het beoordelen van kleuren op foto's, is steeds enige voorzichtigheid geboden.
7. Op de beschikbare foto's is duidelijk te zien dat *de kop* reeds mooi effen is vanaf de snavelbasis tot minstens halverwege de kop. Bij Spaanse Keizerarend zien we zelfs reeds vanaf het 4de kalenderjaar een eerder donker gezicht.

Verspreidingsgebied en status

Keizerarenden komen als broedvogel voor van Zuid-Oost-Europa, over Turkije, Oekraïne, het zuidelijke deel van Rusland en het noorden van de vroegere Centraal-Aziatische Sovjetrepublieken tot in NW-China (Mebis & Schmidt, 2017). De populatie staat onder druk, behalve in het uiterste westen van zijn verspreidingsgebied. Daar heeft hij de laatste jaren een opmerkelijke comeback gemaakt dankzij beschermingsmaatregelen vooral in Slovakije en Hongarije. De Oostenrijkse broedpopulatie profiteerde hiervan want in 2020 broedden minstens 25 koppels Keizerarenden in Oostenrijk (BirdLife Oostenrijk) nadat een eerste paar opnieuw broedde in het begin van de jaren negentig. In Tsjechië keerde de soort terug als broedvogel in 1998 en in 2021 ging het al om 13 broedparen, alle in het zuid-oostelijke deel van het land (pers. med. Martin Vavrik). Immature Keizerarenden overwinteren in het Midden-Oosten en delen van Zuid- en Zuid-Oost-Azië. Volwassen vogels blijven meestal dicht bij hun broedgebied, dit geldt vooral voor de vogels van het westelijke deel van hun broedgebied; in januari 2020 werden namelijk in Oostenrijk alleen al liefst 83 overwinterende Keizerarenden geteld! (BirdLife Oostenrijk).

Keizerarend *Aquila heliaca* 1ste kalenderjaar. 24/12/2012. Al Saleel, Oman (Foto: Ignaas Robbe). Jonge Keizerarenden hebben een effen onderbuik en een gestreepte borst. Bij Spaanse Keizerarend *Aquila adalberti* zien we doorgaans een zeer zwakke streping op de borst en over de ganse lengte van het onderlijf een eerder egaal patroon.

Habitat

De Keizerarend geeft de voorkeur aan steppes en open gebieden met verspreide hoge bomen en bosjes, op sommige plekken komt hij ook in lagere delen van gebergtes voor. Overwinteren doen ze in woestijnachtige gebieden en halfwoestijnen, maar ook in open cultuurlandschappen, zolang ze maar hoge uitkijkposten hebben zoals bijvoorbeeld hoge alleenstaande bomen (Ferguson-Lees & Christie 2001). In de overwinteringsgebieden treffen we ze regelmatig aan op pylonen van hoogspanningslijnen (eigen waarneming IR).

Keizerarenden lijken, alleszins in het westelijk deel van hun verspreidingsgebied, minder schuw te zijn dan vroeger. In 2000 bracht een Slovaaks broedpaar bijvoorbeeld met succes jongen groot vlakbij een drukke snelweg (Mebs & Schmidt 2017).

Trekgedrag

Jonge Keizerarenden vertonen meer trek – en dispersiegedrag dan oudere vogels. Het lijkt er overigens op dat de vogels uit het oostelijk deel van de populatie meer trekgedrag vertonen dan de vogels in het westelijk deel van het verspreidingsgebied (Bragin *et al.* 2021). Interessant om te vermelden is dat een studie van gezenderde Keizerarenden in 2018 uit Kazachstan aantoonde dat ze op een andere manier van wind en thermiek gebruik maken in het voorjaar dan in het najaar; in het voorjaar maken ze vooral gebruik van thermiek door opwarming van het aardoppervlak, terwijl ze in het najaar vooral gebruik maken van stijgingswinden in bergachtige gebieden (Poessel *et al.* 2018).

Waarnemingen van Keizerarend in West-Europa

Als dwaalgast werd de Keizerarend in nogal wat Europese landen vastgesteld, weg van het gebruikelijke verspreidingsgebied. Landen ten noorden van de broedgebieden hebben naar verhouding een groot aantal aanvaarde gevallen, met 12 gevallen in Finland, 14 in Zweden, 1 in Noorwegen en 21 in Denemarken. Ook de Baltische staten zijn relatief goed bedeed met 2, 5 en 8 aanvaarde vogels in respectievelijk Estland, Letland en Litouwen. Voor Duitsland liggen in totaal 17 gevallen voor, waarvan ruim de helft (9) in de laatste tien jaar. Daarnaast zijn er nog een 6-tal Keizerarenden die in Oostenrijk van een satellietzender werden voorzien en in Duitsland werden waargenomen, maar die nog niet formeel aanvaard werden door de Duitse zeldzaamhedencommissie. In Frankrijk zijn er 9 aanvaarde gevallen en in Nederland 2. De soort werd nog niet in het Verenigd Koninkrijk gezien. In Italië wordt de Keizerarend niet beschouwd als een dwaalgast, maar als een onregelmatige zeldzame doortrekker. In Malta is er 1 aanvaard geval. Het meest zuidwestelijk zijn 2 gevallen uit Spanje. Hier is het een extra uitdaging om Keizerarenden te identificeren omdat in (delen van) Spanje uiteraard de Spaanse Keizerarend voorkomt. Niet verwonderlijk dus dat de enige twee aanvaarde Keizerarenden door hun Slovaakse ring als dusdanig werden herkend (Perez-Garcia 2014, webreferentie 2).

2020, een memorabel jaar voor 'arenden' in België

Het hard maken van arendwaarnemingen is jarenlang zeer frustrerend geweest voor waarnemers die in het veld een arendsoort zagen overtrekken. Een overtrekkende arend gaat meestal erg snel en zit doorgaans erg hoog, de waarnemingsomstandigheden en de adrenaline van de waarnemer maken het er niet gemakkelijker op om de waarneming van fotobewijs te voorzien. De digitale fotografie en de sociale media heeft het een stuk gemakkelijker gemaakt om dergelijke waarnemingen te documenteren of andere waarnemers te laten meegenieten wanneer er een arend wordt gezien. Bewijsfoto's van slechte of middelmatige kwaliteit zijn immers meestal voldoende om tot een sluitende determinatie te komen, zolang de kleuren en het silhouet redelijk goed op de foto staan. Via sociale media, met name berichten via WhatsAppgroepen, gebeurt het regelmatig dat over-

› Volwassen Keizerarend *Aquila heliaca*. 06/05/2012. Almaty regio, Kazachstan (Foto: Ignaas Robbe). Keizerarenden zijn statige, majestueuze en indrukwekkende vogels. Het zijn bijna stereotypes van wat een niet-vogelkijker zich zou voorstellen bij "een arend".

trekkende arenden elders in het land nog kunnen opgepikt worden door andere waarnemers. Op 17/04/2020 kon een jonge Havikarend *Aquila fasciata* in het Brugse door verschillende waarnemers worden geobserveerd na een "alert" op WhatsApp vanuit Zeeland. Op 21 mei 2020 kon een Steppearend *Aquila nipalensis* die in Westouter werd gezien en gefotografeerd, even later in Ichtegem worden opgepikt na een melding via hetzelfde medium. Eén gelukkige waarnemer kon op 19 mei 2020 zowaar nog een 2de kj Keizerarend in Heverlee met de digitale camera fotograferen. Hoewel het eerder onscherpe foto's waren, kon determinatie van Keizerarend wél bevestigd worden.

Vooraf jonge arenden hebben een sterke trek- en dispersiedrang. Als de vliegomstandigheden goed zijn kunnen deze vogels enorme afstanden afleggen.

Het voorjaar van 2020 was bijzonder droog en warm als gevolg van aanhoudende wind uit oostelijke richtingen. Voor arenden zijn dat ideale vliegomstandigheden om lange afstanden af te leggen; de aanhoudende wind uit oostelijke richtingen heeft vermoedelijk de Keizerarend, maar ook de andere soorten, naar het westen doen afrijven. Eens in westelijk Europa aangekomen, hebben ze hun koers vermoedelijk in noordelijke richting bijgesteld en zo werden ze overtrekkend bij ons geobserveerd. De 2de kj Havikarend van 17/04/2020 was gezenderd in Frankrijk en afkomstig van een broedpaar bij Narbonne, het was een zwervende vogel die zelfs tot in Marokko rond dwaalde.

In 2020 broedden liefst 25 paren Keizerarend in Oostenrijk alleen al. De soort heeft duidelijk de wind in de zeilen. Men schat dat in de winter van 2020-21 in Oostenrijk 65 Keizerarenden hebben overwinterd (BirdLife Oostenrijk). De kans dat we in de toekomst zwervende Keizerarenden te zien krijgen in België wordt er alleen maar groter op. Ook voor andere arendsoorten mogen we gerust steeds alert zijn in het veld; er zijn wellicht meer arenden te zien in België dan we denken. Pleisterende arenden blijven de grote uitzondering, maar ze trekken wellicht regelmatig over België dan we vermoeden.

Dankwoord

In Denemarken zouden we graag Klaus Malling Olsen bedanken voor de uitgebreide informatie die hij stuurde over het verenkleed van de Keizerarend op Møn, alsook Mikkel Høegh Post en Kim Duus willen we hartelijk bedanken voor hun foto's die we mochten gebruiken bij dit artikel. Een woord van dank ook aan Johan Staelens, die een pak boeken uitleende voor opzoekwerk. Ook hartelijk dank aan

Bart De Keersmaecker voor de informatie die hij stuurde over zijn ervaring met de waarneming van Keizerarend in Kalken-Hussevelde. Een welgemeende dank ook natuurlijk aan de redactie van *Natuur.oriolus* voor de aanmoediging dit artikel te schrijven en daarna voor de informatie die we kregen en voor hun begrip en geduld bij het tot stand komen van dit artikel. Informatie over het voorkomen van Keizerarend in Europa werd ook bekomen via Peter Barthel, Aron Edman, Wouter Faveyts, Giancarlo Fracasso, Paul French, Raymond Galea, Morten Bentzon Hansen, Saulius Karalius, Yann Kolbeinsson, Christopher König, Aleksii Lehtikainen, Pepe Lehtikainen, Karlis Millers, Pedro Nicolau, Uku Paal, Vincent van der Spek, Klaus Mayola Torland, Hugo Touzé, Martin Vavrik en Bernard Volet.

Ignaas Robbe (ignaasrobbe@outlook.com)

Bart Augustijns (Bart.Augustijns@telenet.be)

Referenties

- Bragin E., Horvath M. Poessel S. & Katzner T. Eastern Imperial Eagle *Aquila heliaca*. Pp. 117-124. *Migration Strategies of Birds of Prey in Western Palearctic*. CBC Press. Boca Raton
- Ferguson-Lees J. & Christie D. *Raptors of the World*. Christopher Helm. London
- Malmhagen B. & Larsson H. 2013.: Fåltbestämning av subadult Östlig och Spansk Kejsarörn. *Vår fågelvärld* | 3.2013: 40-41
- Mebis T. & Schmidt D. 2017. *Roofvogels van Europa*. Kosmos Uitgevers. Utrecht
- Perez-Garcia JM. 2014. Registros de águila imperial oriental (*Aquila heliaca*) y águila imperial ibérica (*Aquila adalberti*) en la Comunidad Valenciana. *Anuario Ornitológico de la Comunidad Valenciana 2010*: 159-163
- Poessel S, Bragin EA, Sharpe PB, Garcelon DK, Bartoszek K & Katzner TE 2018. Movements and landscape use of Eastern Imperial Eagles in Central Asia. *Bird Study* 65 (2): 208-218.
- Rodriguez G. 2020. Plumage development and identification of the Spanish Imperial Eagle. *British Birds*. 113: 334 – 353.

Webreferenties

1. <https://www.birdlife.at/page/presse>
2. <https://www.revistaquercus.es/noticia/6142/Observatorio/Aparece-un-aguila-imperial-oriental-en-el-Pirineo-de-Huesca-.html>

Samenvatting - Summary - Résumé

Op 12 april 2020 werd een immature Keizerarend geobserveerd die naar het NO vloog boven Kortrijk-Heule. De vogel werd een uurtje na de eerste waarneming nog in Kalken-Hussevelde gezien. Drie dagen later dook de Keizerarend op in Denemarken op het eiland Møn, waar hij minstens 2 dagen verbleef. De vogel was in zijn 5de kalenderjaar en in dat verenkleed zijn ze niet gemakkelijk te onderscheiden van Spaanse Keizerarend. Mede dankzij enkele recent verschenen artikelen over de determinatie van onvolwassen Keizerarend en Spaanse Keizerarend konden we deze vogel met zekerheid determineren. De populatie van Keizerarend staat onder druk, behalve in het westelijk gedeelte van zijn verspreidingsgebied, waar zelfs een lichte stijging in de populatie te merken is. In Oostenrijk is de soort na een afwezigheid van ongeveer 200 jaar vanaf de jaren '90 teruggekeerd en heeft er anno 2020 opnieuw een broedpopulatie van 25 paren. Uitzonderlijk warm weer en wind uit oostelijke richtingen heeft de immature Keizerarend wellicht naar NW-Europa gedreven. Het ligt in de lijn van de verwachtingen dat deze soort meer zal opduiken in NW-Europa, maar ook voor andere arendssoorten moeten we steeds alert zijn in het veld.

First record of Eastern Imperial Eagle *Aquila heliaca* in Belgium

On April 12 2020 an immature Eastern Imperial Eagle *Aquila heliaca* was observed flying NE over Kortrijk-Heule. The bird was seen an hour after the first observation in Kalken-Hussevelde. Three days later, the same Eastern Imperial Eagle turned up on the island of Møn in Denmark, where it stayed for at least 2 days. The bird was in its 5th calendar year and in that plumage they are not easily distinguished from the Spanish Imperial Eagle *Aquila adalberti*. Thanks to a number of recently published articles on the determination of these two taxa we could identify this bird with certainty. The Eastern Imperial Eagle population is under pressure, except in the western part of its range, where there is a general increase in the population. In Austria, the species returned after an absence of about 200 years in the 1990s and has a breeding population of 25 pairs in 2020. Exceptionally warm weather and winds from the east may have driven this immature Eastern Imperial Eagle to NW Europe. It is to be expected that the Eastern Imperial Eagle will appear more often in NW Europe. We should also be alert in the field for other eagle species.

Première observation de l'Aigle Imperial *Aquila heliaca* en Belgique

Le 12 avril 2020, un Aigle impérial *Aquila heliaca* immature a été observé volant vers le NE au-dessus de Kortrijk-Heule. L'oiseau a encore été vu à Kalken-Hussevelde une heure après la première observation. Trois jours plus tard, l'Aigle impérial est arrivé au Danemark sur l'île de Møn, où il est resté au moins 2 jours. L'oiseau était dans sa 5e année et dans ce plumage, il ne se distingue pas facilement de l'Aigle ibérique *Aquila adalberti*. Récemment, un certain nombre d'articles ont été publiés sur l'identification d'individus immatures d'Aigle impérial et d'Aigle ibérique et en partie grâce à ces publications, nous avons pu identifier cet oiseau avec certitude. La population d'Aigle impérial est sous pression dans son aire de répartition, à l'exception de la partie ouest de cette aire, où on note généralement une légère augmentation de la population. En Autriche, l'espèce est revenue dans les années 1990, après une absence d'environ 200 ans et, en 2020, la population reproductrice comptait à nouveau 25 couples. Le temps exceptionnellement chaud et les vents d'est ont peut-être propulsé l'Aigle impérial immature vers le nord-ouest de l'Europe. Il est conforme aux attentes que l'Aigle impérial apparaîtra davantage dans le nord-ouest de l'Europe. Nous devons également être vigilants sur le terrain pour d'autres espèces d'aigles.